

EEN LEVEN LANG GEÏNSPIREERD DOOR MARIA MONTESSORI

Maria Montessori is zoveel meer dan historische grondlegger van een onderwijsmethode. Als pionier, wereldburger en tegelijkertijd vrouw van haar tijd, als mens, arts, als pedagoog, met haar mensvisie is zij ook ruim honderd jaar later nog wereldwijd een inspiratie voor zovelen. In de internationale Montessori beweging kom je dan ook opvallend veel wilskrachtige, vitale en ondernemende vrouwen tegen, die de pensioengerechtigde leeftijd al lang bereikt hebben. Ook hun werk is, in navolging van Montessori, veeleer een levenswerk.

TEKST SANDRA VEENSTRA BEELD EIGEN ARCHIEF HOUWELING

Eén van hen is de inmiddels tachtigjarige Elisabeth Houweling-Versélewel de Witt Hamer, die in 2019 haar publieke functies als montessorileidster, eigenaar van montessorischolen en schoolhoofd neerlegde, maar nog steeds 'montessori-actief' is op kleinere schaal. Op 11 juni 2025 publiceerde zij haar levenslange reis met het montessorigedachtengoed in woord en beeld, in haar boek *Montessori throughout the world – A lifelong story*.¹

Levensloop

Elisabeth Houweling werd als jonkvrouw en middelste van zeven kinderen (één jongen en zes meiden) geboren in een doktersgezin te Beverwijk, vlak na de bevrijding in juni 1945. 'Mijn moeder heeft met vrienden, tijdens de Tweede wereldoorlog een montessorischool opgericht in een kleine villa met tuin, in Beverwijk. Zoals in Nederland bij de wet geregeld, ging ik daar met 4 jaar naar toe. Ik vond het prachtig en vooral vond ik het héérlijk koper te poetsen en eindeloos de Geometrische Figuren om te trekken en te kleuren. Dit is een directe voorbereiding voor het schrijven', onderwijst Houweling tijdens het interview. 'Ik ben altijd gecharmeerd gebleven van de originele montessoribenadering.'

Toen haar ouders haar eerste carrièrekeus voor de kunstacademie afkeurden, vanuit de gedachte dat hiermee hun voorwaarde dat ieder kind in het eigen levensonderhoud moet kunnen voorzien niet vervuld zou worden, herinnerde zij zich haar kleutertijd. Zij werd in 1964 kleuteronderwijzeres en behaalde in 1965 haar

montessoridiploma in Amsterdam. Andere opleidingen volgden, waaronder in 2009 psychologie en pedagogische wetenschappen aan de Universiteit van Neuchâtel.

Drijfveren

Ze volgde haar man voor diens werk naar Mozambique in Oost-Afrika. Toen zij haar oudste zoon wilde inschrijven aan de Internationale School van Maputo, vroeg de Nederlandse directrice haar onverwachts of zij de kleuterafdeling wilde opzetten. Zo creëerde ze twee 3-6 Montessori groepen in Afrika, een fascinerende tijd, noemt ze het. 'Alle kinderen uit de hele wereld zijn hetzelfde, als je ervaart hoe het kind in de basis in de wereld komt en reageert. Dat was een geruststellende

Elisabeth Houweling-Versélewel de Witt Hamer

beleving, maar ik moest toen in een lokale houtfabriek uit mijn geheugen montessorimateriaal ontwerpen. Dat was wel een uitdaging', vertelt Houweling. 'Mijn roze toren bleek later iets groter te zijn dan de officiële roze toren.'

Na ook nog een tijd gewoond en gewerkt te hebben in Honduras, Centraal-Amerika, verhuisde het jonge gezin in 1985 naar Zwitserland, Neuchâtel. 'Onze tweede zoon was 2,5, toen ik vond dat het goed voor hem zou zijn kennis te maken met andere kinderen en zich autonoom te leren opstellen ten opzichte van zijn familie. Ik bracht hem naar de crèche, maar dat werd een débacle; hij hilde de hele ochtend en er was niemand die wist hoe daarop te reageren. Dat was het moment dat ik tegen mijn echtgenoot zei: "Ik ga een internationale montessorischool oprichten." En als ik zoiets zei, dan deed ik het ook. Niet alleen voor onze jongste zoon en dochter, maar voor alle andere jonge kinderen in Neuchâtel, die naar een crèche gingen zonder pedagogische visie, zonder educatief materiaal en geleid door volwassenen zonder gedegen opleiding. En zo richtte ik mijn eerste *The International Montessori School* op, voor kinderen van drie tot zes jaar. Later groeide dit uit tot een volledige montessoribasischool.' Houweling komt op dreef: 'Dit klinkt eenvoudiger dan het was, het was letterlijk en figuurlijk een hele onderneming, maar het is gelukt. In het boek lees je over de hoogtepunten, maar ook de dieptepunten. Dat vind ik belangrijk, zeker omdat veel mensen mij vroegen en vragen hoe je nu eigenlijk een montessorischool opricht.'

Retrospectief

Terugkijkend leidde haar gelukkige kleutertijd in de jaren 50 van de vorige eeuw via een carrière als montessorikleuterleidster in Nederland, Afrika en Centraal-Amerika, uiteindelijk tot het stichten van twee Internationale montessorischolen in Zwitserland. Houweling was eigenaar en schoolhoofd van de International Montessori School van 1986-2004, en het Swiss Montessori Centre van 2010-2019. Sindsdien zette zij een meer kleinschalige montessorithuisscholing op en voort.

Zelf zegt Houweling hierover: 'Het leven is een oceaan waarin je al dan niet mee kunt rollen met de golven die voor je opdoemen. Vaak kwam er een obstakel of een mooi vooruitzicht op mijn pad en dan moest ik direct reageren op een mooi voorstel of een moeilijke hinderenis. Dat is héél confronterend en je moet echt goed nadenken en wakker zijn om de goede richting te bepalen. Dat lukte mij eerlijk gezegd aardig en het geeft je vleugels omdat je steeds verder gaat op onbekende terreinen.'

De essentie van de montessorivisie heeft Houweling daarbij altijd goed geholpen. 'Ik heb veel tijd geïnves-

teerd in het goed bestuderen en begrijpen van de echte Montessori Methodiek.' In haar appartement aan het meer van Neuchâtel bevindt zich nog steeds een uitgebreide montessoribibliotheek in vele talen, vertelt ze. 'Ik was het helemaal eens met Maria Montessori's principes. Voor mij was het de sleutel naar het montessori universum. Hiermee kun je kinderen in vrijheid en met plezier iets laten leren.'

Hoe dat er uit ziet? 'Montessorionderwijs, zeker aan kinderen van drie tot zes jaar, moet ruimtelijk tot leven gebracht worden. Je neemt ze mee in de realiteit. Je gaat er op uit met de kinderen, je laat ze het leven zien. Dat vertel ik ook aan ouders, neem de kinderen mee de wereld in. Ga met ze naar de boerderij, het museum, tentoonstellingen, de straat op of naar de bossen. En je klasinrichting moet ook *pico bello* in orde zijn. Het is belangrijk dat je veel culturele projecten organiseert, de cultuur moet zich weerspiegelen in de klas. Ik organiseerde antiracisme, of zoals Montessori het noemt 'de populaties van de wereld'. Alle volkeren kwamen aan bod, je moet erover praten, het laten zien en doorleven. Als kinderen eraan toe zijn, zuigen ze de kennis op, ze vinden het adembenemend.'

Volhouden

'En weet je, je verrijkt ook jezelf daarmee. Mij was nooit geleerd hoe je in het buitenland een montessorischool opricht, maar ik heb het gewoon gedaan, vanuit de niet aflatende behoefte om de zaak van het kind te verdedigen tot de laatste snik. Daarbij helpt het als je medestanders en supporters vindt, die je stimuleren. En bij tegenwind flink doorfietsen, zelf goed weten wat je wil', is het advies van Houweling. 'Je zult er veel van je vrije tijd in moeten stoppen en moeten doorzetten, zoals Maria Montessori het zelf zei: "*persevere*". En de voldoening zit in hem in wat je voorbereidt voor de kinderen. Kinderen moeten het er heerlijk vinden en veel leren. Als je slaagt in de vooruitgang van het welzijn van de kinderen, maakt je dat intens gelukkig'

1. ISBN 978-2-8399-4450-2, Neuchâtel, 22-03-2025, te bestellen via elisabeth.houweling@net.2000.ch of Amazon